

Van:

DIE

Datum: 7 augustus 1978

Aan:

T, via

A 920

nr. 714/78

Onderwerp:

aanmelding steunmaatregelen

1. In mijn memorandum nr. 648 van 13 juli jl. aan M werd ingegaan op de door EZ gevolgde praktijk inzake de aanmelding van het herstructureringsplan voor de scheepsbouwsector. Geconstateerd werd dat het niet of onvoldoende inspelen op de in het EEG-Verdrag neergelegde regels een grote mate van rechtsonzekerheid schept voor de bij het herstructureringsplan betrokken partijen en dat de tenuitvoerlegging van het plan hierdoor gefrustreerd kan worden. M zag hierin aanleiding om de Minister van EZ op een en ander te attenderen en om hem te verzoeken om in samenwerking met BZ de juiste toepassing van de betrokken verdragsbepalingen te bevorderen. Kopie van genoemd memo en van de betrokken brief aan de Minister van EZ gaan hierbij.

./.

./.

De reden, waarom ik het bovenstaande opnieuw onder Uw aandacht breng is gelegen in bijgevoegde brief van de heer Schlieder, DG-Concurrentie van de Europese Commissie. In deze brief wordt in feite dezelfde problematiek aan de orde gesteld. In concreto gaat het om de steun aan Volvo Car en om de maatregelen ter stimulering van de koopkracht en ter bestrijding van de werkloosheid, waartoe het kabinet op 10 februari jl. besloot. Ten aanzien van beide gevallen constateert de heer Schlieder, dat een formele kennisgeving als vereist door art. 93 lid 3 EEG achterwege is gebleven en dat haar verzoeken om inlichtingen niet c.q. onvoldoende zijn beantwoord. Hij wijst er voorts op dat Nederland door het niet nakomen van deze uit het Verdrag voortvloeiende verplichtingen het risico loopt van een procedure ex art. 169 EEG. Deze procedure houdt in dat een lid-staat in gebreke wordt gesteld wegens niet nakoming van op hem rustende verplichtingen. Hierbij gaat vergezeld een met redenen omkleed advies, dat een lid-staat binnen een bepaalde termijn (doorgaans één maand) dient te hebben opgevolgd. Zo niet, dan kan de Commissie de zaak bij het Hof te Luxemburg aanhangig maken.

De verwijzing naar het risico van een 169-procedure is, evenals de toon waarin de brief gesteld is, zeer ongebruikelijk. De Commissie is blijkbaar zo gefrustreerd door de weigerachtige houding van Nederland om de door haar gewenste inlichtingen te verstrekken, dat zij het nodig acht om te verwijzen naar de mogelijkheid deze via de rechter te verkrijgen! Hoewel het hopelijk niet zo ver zal komen, zou dit laatste de geloofwaardigheid van het Nederlandse commitment bij de Europese samenwerking wel aantasten.

2. De onwil om inlichtingen te verstrekken, moet bij de Commissie wel het vermoeden wakker roepen, dat de betrokken steunmaatregelen niet door de communautaire beugel kunnen. En naar de ervaring uitwijst niet geheel ten onrechte.

MEMORANDUM

Van:

Datum:

-2-

Aan:

nr. 714/78

Onderwerp:

Ook bij de twee in de brief gesignaleerde gevallen is evenals bij de scheepsbouw weer sprake van een situatie, waarin de tenuitvoerlegging van de steunmaatregelen in feite niet rechtsgeldig heeft plaatsgevonden of niet rechtsgeldig zal kunnen plaatsvinden dan nadat de Commissie haar eindoordeel heeft gegeven. Daarnaast lopen betrokken partijen het risico dat de Commissie bij haar eindoordeel de steunregelingen alsnog zal wijzigen of verbieden, indien deze zich naar haar mening niet verhouden met de in het Verdrag neergelegde criteria.

3. Ik moge U in overweging geven, mede in aanleiding op de brief van M inzake de herstructurering van de scheepsbouw, de Minister van EZ van Uw kant te attenderen op de wenselijkheid van het inacht nemen van de betrokken bepalingen van het EEG-Verdrag. Een concept-brief van deze strekking vindt U bijgevoegd.

./.

-02125

Excellentie,

Ik beschouw het als mijn plicht U persoonlijk onder de aandacht te brengen dat naar mijn mening de bevoegde autoriteiten van Nederland zich niet voldoende bewust zijn van de verplichtingen welke voor hen uit het Verdrag voortvloeien in zake het op de hoogte brengen van de Commissie over bepaalde initiatieven genomen ter zake van staatssteun. Deze situatie kan worden geïllustreerd aan de hand van de volgende twee gevallen waarin de Commissie, ondanks herhaalde verzoeken van haar kant, nog steeds niet de informatie heeft ontvangen die voor haar onontbeerlijk is om de betreffende steunmaatregelen in het licht van artikel 92 e.v. van het Verdrag te onderzoeken.

1. By telex n° 8193 van 23 januari 1978 had de Commissie in verband met de affaire Volvo om inlichtingen verzocht over de steun die verleend was uit het Fonds Werkgelegenheidsgelden, over de financieringen (Bijzondere Financiering) door de NIB ten behoeve van operaties die niet gekoppeld waren aan investeringen, alsmede over de overbruggingskredieten ten behoeve van bedrijven in moeilijkheden (maximumbedrag, percentage en looptijd van de kredieten, vermelding van de begunstigden, totale jaarlijkse bedrag voor de financiering van deze steunregelingen), van welke steunmaatregelen zij eerst kennis kreeg toen deze in het geval Volvo werden toegepast.

Zijne Excellentie Dr. J.H. LUBBERS,
Ambassadeur,
Permanent Vertegenwoordiger van Nederland
bij de Europese Gemeenschappen,
Belliardstraat, 64
1040 BRUSSEL.

./.

In Uw telex (ecoza 278/ii/26) van 7 maart 1978 heeft U de inlichtingen noodzakelijk voor de behandeling van de Volvo affaire gegeven, maar deelde U mede dat de inlichtingen over de in dit geval toegepaste steunregelingen later zullen worden toegezonden. Evenwel, ondanks een telex ter herinnering (nr 210984-IV) van 16 maart 1978, waarin op het dringend karakter van deze inlichtingen gewezen werd tot op heden van de bevoegde instanties van uw land nog geen enkel additioneel antwoord ontvangen.

2. Anderzijds had de Commissie bij telex nr 26680 van 5 maart 1978 gevraagd om inlichtingen over de maatregelen ter stimulering van de koopkracht en ter bestrijding van de werkloosheid die door de Nederlandse ministerraad op 10 februari 1978 waren aangekondigd.

In uw brief van 31 maart 1978 (nr 1419) bent U op dit verzoek van de Commissie ingegaan ; de verstrekte inlichtingen zijn evenwel te vaag en te onvolledig om op grond daarvan deze maatregelen te kunnen beoordelen in het licht van de artikelen 92 e.v. van het EEG-Verdrag. Zij moeten worden aangevuld inzake :

- de doelstelling van de voorgenomen steunmaatregelen,
- de begunstigden,
- de toepassingsmodaliteiten (vorm, percentage, looptijd),
- de operaties waaraan deze steun ten goede kan komen (nieuwe investeringen, financiering van bedrijfskapitaal, maatregelen tot herstructurering of omschakeling, enz..),
- de voor de financiering daarvan bestemde jaarlijkse totaalbedragen.

Dit betreft met name :

- het reservefonds van Fl 500 miljoen waarvan nog niet nader is aangegeven hoe het zal worden gebruikt,

- het bedrag van Fl 300 miljoen, bestemd voor steun aan industriële ondernemingen ten behoeve van projecten waardoor energiebesparing mogelijk wordt, alsmede ten behoeve van exportoperaties,
- het bedrag van Fl 285 miljoen, bestemd voor de financiering van de middenstandsregelingen en industriële projecten van andere departementen.

De Commissie zou eveneens op de hoogte gehouden willen worden over de vorm en voorwaarden waaronder de steun zal worden toegekend die de Nederlandse regering voornemens is bij wijze van proef te verlenen ten behoeve van ondernemingen die zich in het kader van de arbeidsplaatsovereenkomsten verplichten gedurende een bepaalde periode hun personeelsbestand te handhaven, over de precieze modaliteiten daarvan, de begunstigten, alsmede het totale bedrag dat zal worden aangewend voor de financiering van deze steun.

Thans reeds moet uw aandacht gevraagd worden voor de zienswijze die de Commissie in dit verband heeft ontwikkeld ten aanzien van de "Temporary Employment Subsidy" in Groot-Brittannië, waarvan de Nederlandse regering in kennis is gesteld bij brief van 20 maart 1978 (SG(78)D/3722).

Gezien het voorgaande zou ik U zeer erkentelijk zijn, indien U de bevoegde instanties van uw regering erop zoudt wijzen dat het achterwege blijven van een formele kennisgeving van de steunprojecten conform artikel 93, lid 3 van het EEG-Verdrag alsmede de moeilijkheden door de Commissie ondervonden om de toegezegde inlichtingen te verkrijgen over deze steunmaatregelen na hun in kracht treding, Uw regering blootstellen aan het risico van opening van de procedure van artikel 169 EEG met name wegens niet-nakoming van de verplichtingen die krachtens de artikelen 5, 93 lid 1 en 93 lid 3 van het EEG-Verdrag op haar rusten.

Een dergelijk initiatief kan moeilijk worden vermeden, indien de reeds ongeveer zes maanden geleden gevraagde inlichtingen niet zeer spoedig bij de Commissie binnenkomen.

Ik dank U bij voorbaat voor de medewerking, welke U mij voor de regeling van deze zaak wilt verlenen en verzoek U de verzekering mijner bijzondere hoogachting te willen aanvaarden.

W. SCHLIEDER

Van: DIE

Datum: 13 juli 1978 no. 648

Aan: M via DEES en S

cc: T (n.t.)

Onderwerp: steunmaatregelen scheepsbouw.Vrijdags
13 JULI 1978

13 JULI 1978

./.

Bij brief van 23 juni jl. heeft de Commissie de procedure van art. 93 lid 2 EEG tegen Nederland ingeleid ten aanzien van de steunregeling, welke is opgezet met het oog op de herstructurering van de scheepsbouw- en de grootmetaalindustrie (omvang steunregeling: F. 950 miljoen; aantal bij de operatie betrokken arbeidsplaatsen: 46.000). In het EG-publicatieblad heeft de Commissie inmiddels conform art. 93 EEG andere belanghebbenden dan de Lid-Staten opgeroepen hun opmerkingen over deze regeling te maken. Voor 23 juli dient op de brief van de Commissie te worden gereageerd. EZ is bezig een antwoord op te stellen.

De reden waarom ik het bovenstaande onder Uw aandacht breng is dat de/gevolgde procedure een aantal vragen oproept met betrekking tot de rechtszekerheid voor alle betrokken partijen (Overheid, ondernemingen en werknemers), die bij een juiste toepassing van en inspelen op de Verdragsbepalingen niet nodig zou zijn geweest en die, gezien het met de zaak gemoeide materiële en politieke belang, ongewenst is.

Ter toelichting diene het volgende.

1. De inleiding door de Commissie van de procedure van artikel 93 lid 2 EEG tegen de steunregeling impliceert, dat de Commissie haar twijfels heeft over de verenigbaarheid ervan vis à vis de concurrentiebepalingen van het Verdrag en de terzake vigerende richtlijn van 4 april jl. Een en ander kan ertoe leiden dat de steunregeling ingetrokken of aangepast dient te worden. De afwikkeling van de nu ingeleide procedure kan een tijdrovende zaak zijn (WIR!).

/door EZ

Van:

Aan:

Onderwerp:

- 2 -

terdege

Gezien de met deze zaak genoemde belangen en urgentie is het niet wel begrijpelijk, dat niet vooraf (d.w.z. voor de toezending van het steunplan aan de Kamer op 21 maart) met de Commissie is overlegd, teneinde het risico van een langdurig gebakkelei over en eventuele aanpassing van de regeling te voorkomen.

2. Op grond van artikel 93 lid 3 EEG dient de Commissie van ieder voornemen tot invoering of wijziging van steunmaatregelen tijdig te worden geïnformeerd om haar opmerkingen te kunnen maken. Indien de Commissie van mening is dat de voorgenomen steunmaatregelen volgens de in artikel 92 EEG genoemde criteria strijdig zijn met de Gemeenschappelijke markt, leidt zij direct de bovengenoemde procedure in. De betrokken Lid-Staat kan de voorgenomen maatregelen niet tot uitvoering brengen, voordat deze procedure tot een eindbeslissing door de Commissie heeft geleid.

De Ministers van EZ en SoZa hebben op 21 maart bij brief de Kamer van hun plannen ten aanzien van de scheepsbouw- en de grootmetaalindustrie op de hoogte gesteld. Gealarmeerd door persberichten heeft de Commissie vervolgens om inlichtingen gevraagd. Daarop is van Nederlandse zijde gereageerd door medio april de betrokken brief aan de Kamer en aan de Commissie toe te zenden. De inhoud hiervan was voor de Commissie aanleiding om meergenoemde procedure in te leiden.

- Een eerste vraag is waarom de steunregeling niet eerder in Brussel is aangemeld. Naast het sub 1 genoemde risico van vertraging in de uitvoering en van eventuele aanpassingen, dat zo wordt gelopen, is het naïef te denken dat een steunplan van deze omvang aan de aandacht van de Commissie zal

Onderwerp:

ontsnappen. De betrokken Commissiediensten worden zo onnodig geprikkeld tot het innemen van een harde positie. De aanmelding had bijvoorbeeld ook tegelijk met de toezending aan de Kamer kunnen plaatsvinden.

- Op grond van artikel 93 lid 3 en de jurisprudentie van het Hof van Justitie kan geen rechtsgeldige tenuitvoerlegging plaatsvinden, totdat de Commissie een eindbeslissing heeft genomen en kan iedere EEG-onderdaan (dus ook de concurrentie) zich hierop voor de Nederlandse rechter beroepen. Kortom, wil de Nederlandse Overheid haar handelen op een rechtsgeldige basis doen plaatsvinden en wil zij bij de uitvoering van ~~haar~~ beleid niet gefrusteerd worden door acties voor de nationale rechter, dan dient derhalve gewacht te worden met uitvoering van het steunplan tot de Commissie haar eindoordeel heeft gegeven. Het overleg dat momenteel binnen Nederland door de Overheid met de betrokken bedrijfssector wordt gevoerd, hangt aldus ook in een luchtledig. Dit alles zou niet nodig zijn geweest, indien een en ander tijdig te Brussel was aangemeld.
- Een onderdeel van het herstructureringsplan vormt de voorwaarde dat ondernemingen in de betrokken bedrijfstak tot bepaalde samenwerkingsvormen dienen te komen, zonder overigens hun zelfstandigheid op te geven. Dergelijke samenwerkingsvormen of onderdelen ervan kunnen al vlug onder het rechtstreeks werkende verbod van artikel 85 lid 1 vallen en zijn dan van rechtswege nietig, tenzij op grond van artikel 85 lid 3 een (tijdelijke) ontheffing door de Commissie wordt verleend. Daartoe is nodig, dat de betrokken samenwerkingsvormen bij de Commissie worden aangemeld, die dan uiteraard nog gunstig moet beschikken.

Op het rechtstreeks werkende verbod van artikel 85 lid 1 kan wederom door belanghebbende ondernemingen voor de nationale rechter een beroep worden gedaan, tenzij, zoals gezegd,

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp:

- 4 -

onthefing is verleend. Verzoeken om onthefing zijn, voorzover mij bekend, nog niet in Brussel ingediend.

Zeker is in ieder geval, dat aan dit onderdeel van het herstructureringsplan belangrijke juridische haken en ogen zitten; welke samenwerkingsvormen in concrete ook uit de bus zullen komen, zij dienen binnen het door het Verdrag geschapen kader te blijven.

Conclusie:

Het bovenstaande maakt duidelijk, dat het late inspelen op de in het EEG-Verdrag neergelegde procedures en het veronachtzamen van de rechtsregels, die nu eenmaal in de Gemeenschap gelden, een grote mate van rechtsonzekerheid voor betrokken partijen schept en bovendien een snelle tenuitvoerlegging van het herstructureringsplan kan frusteren. Gezien de belangen waar het om gaat, moet dit ongewenst worden geacht. Opmerkelijk is bovendien, dat de Kamer over deze voor het slagen van het herstructureringsplan zeer belangrijke Europeesrechtelijke aspecten niet is voorgelicht. In de vakliteratuur is op dit aspect ook gewezen. De ervaringen met de WIR zouden EZ inmiddels duidelijk moeten hebben gemaakt, dat het zaak is terdege en tijdig rekening te houden met de EEG-aspecten in dit soort zaken.

Wellicht ziet U in het bovenstaande aanleiding om een en ander onder de aandacht van de Minister van EZ te brengen.

